

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

22 2105

Příloha č. 3 k RD 41/2019

Závěrečná zpráva projektu specifického výzkumu na rok 2020 (s dobou ukončení řešení k 31. 12. 2021)
zakázka č. 2105

Název projektu:

Role paměti při učení se cizím jazykům a hudby u žáků 1. stupně základní školy

Specifikace řešitelského týmu

Odpovědný řešitel:

Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph.D.

Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky, PdF UHK

Studenti magisterského studia na PdF UHK:

Petra Němcová P-ZS1, P18Po204,

Kateřina Rejfová P-ZS1, P18Po807,

Celková částka požadované dotace: ^{153.917,-} 124 300,- Kč

1. rok: 79 800,- Kč – viz průběžná zpráva 2020 ^{opr. 107 477,- Kč.}

2. rok: 44 500,- Kč

Stručný popis postupu při řešení projektu

V rámci výzkumu jsme se zabývaly vztahem k hudbě, k cizímu jazyku a dále hudební a jazykovou paměti u žáků v primárním vzdělávání vybraných základních škol v Hradci Králové. Chtěly jsme zjistit, zda ovlivňuje paměť výuku cizích jazyků a studium hudební nauky žáky 1. až 5. tříd ZŠ a dále ověřit, zda existuje korelace mezi vztahem (výukou) hudební nauky a vztahem (výukou) cizího jazyka u uvedené kategorie respondentů. Metodologie výzkumu byla založena na jazykovém poslechovém paměťovém testu, který byl spolu s dotazníkovou metodou zkompletován a statisticky vyhodnocován. Výsledky získané výzkumným šetřením byly prezentovány online na mezinárodní konferenci (ICEEPSY a ICERI), dále v časopise *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae* a v časopise *Media 4u* magazine. Výzkum navazuje a prohlubuje výsledky vědecko-výzkumného týmu Pedagogické fakulty UHK zabývající se danou problematikou vlivu hudby na výuku cizím jazykům respondentů od 12 let až do dospělosti. V prvním roce výzkumu jsme se zaměřily na žáky 1. až 3. ročníků a ve druhém roce výzkumu jsme pokračovaly testováním u žáků 4. a 5. ročníků ZŠ.

Výzkumné cíle 2. roku výzkumu

- Zjistit, jaká je role hudby a vztah k hudbě žáků 4. a 5. ročníku ZŠ.
- Zjistit, jaký je vztah respondentů k učení se cizího jazyka na ZŠ.
- Zjistit, jaká je jazyková paměť (úspěšnost v ukázkách) respondentů.
- Zjistit, zda existuje vztah mezi vztahem k hudbě a jazykovou paměti u žáků 4. a 5. tříd ZŠ.
- Zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly ve vztahu k hudbě a k učení se cizích jazyků u žáků 4. a 5. tříd ZŠ podle genderu.

Výzkumný soubor a sběr dat

Výzkumný soubor tvořili v druhém roce výzkumu žáci 4. a 5. tříd v celkovém počtu 145. Šlo o respondenty ze základní školy Mandysova v Hradci Králové v počtu 15, ze ZŠ Bezručova v počtu 88 a ze ZŠ Habrmanova v počtu 42. Celkem ze 4. ročníku 71 žáků (43 dívek, 28 chlapců) a z 5. ročníku 74 žáků (dívek 43 a chlapců 31).

Metodologie výzkumu

Pro účely našeho výzkumu byly použity stejné metodologické nástroje jako u prezentovaného pilotního šetření v roce 2020. V první části šetření jsme pomocí nestandardizovaného dotazníku zjišťovaly vztah respondentů k hudbě a k cizím jazykům. Poslechový test sestávající z vybraných jazykových sekvencí byl stěžejním nástrojem ve druhé části šetření a sloužil ke zjištění jazykové paměti. Úkolem bylo rozpoznat konkrétní cizí jazyk. Texty byly nahrány rodilými mluvčími. Respondenti vyslechli ukázky cizích jazyků a zároveň jim bylo sděleno, o jaký jazyk se jedná. Poté následoval poslech vybraných jazyků a úkolem respondentů bylo zaznamenat své výsledky poslechových testů do záznamových archů, ze kterých jsme dále zjišťovaly úroveň jejich jazykové paměti. Ke zpracování dat byl zvolen Spearmanův korelační koeficient, test Mann-Whitney a T – test. V druhé fázi byla použita dotazníková metoda, kde se zjišťovala míra vztahu respondenta k hudbě a cizím jazykům.

Vybrané výsledky výzkumu

Vzhledem k rozsahu se zaměříme jen na některé složky výsledků výzkumu. Zbývající výsledky jsou rozpracované v příspěvcích.

Zaměřily jsme se na žáky 4. a 5. ročníků základní školy. Kromě analýzy role hudby a vztahu k hudbě (zkoumaly jsme i genderový rozdíl) a cizím jazykům nás zajímalo, zda se i zde potvrdí korelace mezi vztahem k hudbě a úspěšností v jazykových ukázkách.

Role hudby a vztah k hudbě u žáků 4. a 5. ročníků základní školy

Děti mladšího školního věku mají velmi pozitivní vztah k hudbě, zejména proto, že rády zpívají, tancují, rytmizují a také hrají na hudební nástroje. Tomu odpovídá i návštěvnost základních uměleckých škol (28,9 %). Ukázalo se, že několik jedinců má i negativní vztah k hudbě (objevilo se hodnocení - nemám vůbec rád/a hudbu). Žáci se dostávají do věku, kdy se jejich zájmy více vyhraňují a také se pomalu dostávají do období prepubescence.

V porovnání s výsledky předvýzkumu došlo u všech žáků ve všech činnostech ke zvýšenému poslechu hudby jako kulisy, pro lepší náladu, s kamarády nebo i pro aktivní učení cizího jazyka. Nejvýraznější rozdíl je právě při poslední zmiňované činnosti, výuce cizích jazyků, kdy si žáci mnohem více pouští hudbu k aktivnímu učení cizího jazyka.

Vztah žáků 4. a 5. tříd ZŠ k cizím jazykům

Tak jako ve většině sousedních zemí, tak i v českých školách, se jako první cizí jazyk učí převážně anglický jazyk. Jsme rády, že se potvrdil kladný vztah žáků k výuce anglického jazyka. Celkové hodnoty se oproti předvýzkumu zvýšily. Potvrdilo se, že starší žáci mají lepší vztah k cizímu jazyku i k hodinám v rámci výuky. Pravděpodobně si více uvědomují potřebnost znát cizí jazyk a komunikovat v něm. (Výsledky jsou uvedeny v jednotlivých článkách.)

Jazyková paměť (úspěšnost v ukázkách) respondentů

Středem našeho zájmu bylo testování žáků na jazykovou paměť. Respondenti měli určit z 10 ukázek textu (viz metodologie) 5 ukázek. Každá ukázka byla dlouhá cca 15 sekund. Úspěšnost ukazuje tabulka 1.

Tabulka 1 - Jazyková paměť

	průměr	Směrodatná odchylka	min	max	rozsah	medián	modus
Score	0,32	0,21	0	1	1	0,4	0,2

Poznání ukázek z poslechu cizích textů je přibližně 32 % u všech respondentů. Směrodatná odchylka vykazuje velké rozpětí a nejčastější úspěšnost byla kolem 40 % a 20 %. Výsledek vzhledem k pilotní studii je horší (úspěšnost pilotního šetření činila 38 %). Přesto jsou žáci 4. a 5. ročníků úspěšnější než žáci nižšího (3.) ročníku, kteří poznávání ukázek v cizím jazyce často jen odhadovali.

Korelace mezi vztahem k hudbě a jazykovou pamětí

Naším hlavním cílem bylo potvrdit nebo vyvrátit korelaci mezi vztahem k hudbě a jazykovou pamětí. Jde o vztah mezi úspěšností poznání ukázek a vztahem k hudbě, který se v předvýzkumu u žáků 3. ročníku potvrdil: korelační koeficient (Spearmanův) vyšel 0,580522 na hladině významnosti 0,05. Jak jsme uváděly, stejně tak se v pilotním výzkumu potvrdil u žáků 4. a 5. ročníků, kde vyšel korelační koeficient (Spearmanův) mezi celkovým vztahem k hudbě a úspěšností poznávání ukázek 0,3629 na hladině významnosti 0,05.

Bohužel se náš předpoklad potvrzení existence vztahu k hudbě a jazykové paměti u většího vzorku respondentů nepotvrdil. Těžko stanovit, z jakého důvodu se na širším vzorku respondentů korelace nepotvrdila. Zkoumaný vzorek není natolik velký, aby jeho výpovědní hodnota byla pro nás dostačující. Předmětem našeho dalšího zkoumání bude zjišťování faktorů (motivace, intelekt, nadání, zkušenost atd.), které se podílí na vnímání jazyka a hudby u žáků mladšího školního věku.

Vztah k hudbě a k učení se cizích jazyků u žáků 4. a 5. ročníků ZŠ podle genderu

Nově jsme se také zaměřily na genderový rozdíl u žáků 4. a 5. tříd v otázce vztahu k hudbě ($p = 0,00743$; $t = 2,7156$; Mann-Whitney $p = 0,012704$; $Z = -2,4920$). Z výsledku je patrný statisticky významný rozdíl mezi chlapci a dívkami ve vztahu k hudbě. Žáci se dostávají do věku, kde se v mnoha oblastech (vývojových, zájmových...) dostávají do genderového rozdílu.

Také jsme chtěly zjistit, zda se prokáží statisticky významné genderové rozdíly ve vztahu k cizímu jazyku. Vztah k učení se cizím jazykům mezi chlapci a dívkami se oproti vztahu k hudbě statisticky významně neprokázal ($p = 0,67141$; $t = -0,4251$; Mann-Whitney $p = 0,678690$; $Z = -0,4143$).

Závěr

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit úroveň jazykové paměti u žáků 4. a 5. tříd základních škol a zmapovat jejich vztah k hudbě a k výuce cizích jazyků. Ukázalo se, že u žáků, kteří byli předmětem našeho zkoumání, převažuje kladný vztah k hudbě, a co je pro nás zvláště potěšující zjištění, respondenti vyjádřili i pozitivní postoj k učení se cizího jazyka. Nepotvrdila se korelace mezi vztahem k hudbě a jazykovou pamětí. Je třeba však zdůraznit, že se jednalo jen o malý vzorek respondentů (145 žáků).

Tyto výsledky vzhledem k nízkému počtu respondentů nelze generalizovat, ale poslouží jako základ k navazujícím výzkumným šetřením. V další etapě bychom se nejprve chtěly zaměřit na komparaci výsledků žáků primárního a sekundárního vzdělávání za použití stejné metodologie a poté se soustředit na vybrané spolupůsobící faktory, které se na vnímání hudby a jazyka podílejí.

Splnění kontrolovatelných výsledků řešení

Rok 2020

- D (vazba na RIV) – Košek Bartošová, I., Pohnětalová, Y. (2020). Pilot Research of Musical and Language Memory of 4th and 5th Year Primary School Pupils. In ICERI2020 Proceedings. ISSN: 2340-1095. (ID: 43876962), (RIV ID: 50017352)
- D (vazba na RIV) – Košek Bartošová, I., Pohnětalová, Y., Němcová, P., Rejfová, K. (2020). Musical and Linguistic Perception of the First and Third Grade Pupils. *European Proceedings of International Conference on Education & Educational Sciences Ep ICEEPSY*. ISSN 2357-1330. (ID: 43877125), (RIV ID: 50017515)
- D (vazba na RIV) – Košek Bartošová, I., Pohnětalová, Y. (2020). Research Possibilities of Music and Language Memory at Pupils in Primary Education. *European Proceedings of International Conference on Education & Educational Sciences Ep ICEEPSY*. ISSN 2357-1330. (ID: 43877124) (RIV ID: 50017514)

- J (vazba na RIV) – Košek Bartošová, I., Pohnětalová, Y. (2020). Hudební a jazyková paměť u žáků v primárním vzdělávání v pilotním výzkumu. *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae*. Universitas Catholica, s. 86-94, číslo 5/2020, ročník XIX. ISSN 1336-2232. (ID: 43877273), (RIV ID: 50017663)

Rok 2021

- D (vazba na RIV) – Košek Bartošová, I., Pohnětalová, Y., Němcová, P., Rejfová, K. (2021). Perception of Music and Foreign Languages by Pupils in Primary Education. In ICERI2021 Proceedings. ISSN: 2340-1095. (ID: 43878195) (RIV ID: 50018585)
- J (vazba na RIV) – Košek Bartošová, I., Pohnětalová, Y. (2021). Role hudby ve výuce cizích jazyků. *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae*. Universitas Catholica, 135, č.4/2021, ročník XX. ISSN: 1336-2232. (ID: 43878164), (RIV ID: 50018554)
- J (vazba na RIV) – Košek Bartošová, I., Pohnětalová, Y. (2021). Jazyková paměť žáků 4. a 5. ročníků základních škol ve vztahu k hudbě. *Media4u magazine*. J. Chromý, 2021, 5s. ISSN: 1214-9187. (ID: 43877980), (RIV ID: 50018370)

Přehled realizovaných výdajů pro rok 2021

a) Osobní náklady (s odvody)	2 201,22 Kč
b) Stipendia	10 000,00 Kč
Petra Němcová	P-ZS1, P18Po204, č.účtu 35-7287250227/0100
Kateřina Rejfová	P-ZS1, P18Po807, č.účtu 221762738/0600
Stipendium pro druhý rok řešení je nižší, neboť testování se realizovalo u žáků 4. a 5. ročníku, které nebylo tak časově náročné.	
c) Materiálové náklady a literatura	1 684,44 Kč
Kancelářské potřeby: toner (tisky záznamových archů a dotazníků) a drobné kancelářské potřeby.	
d) Další provozní náklady nebo výdaje a jejich stručné zdůvodnění	0 Kč
e) Náklady nebo výdaje na služby	30 437,90 Kč
<ul style="list-style-type: none"> • Matematicko-statistická analýza dat (9 800,- Kč). • Profesionální překlad a jazyková korektura dvou odborných článků do anglického jazyka, poplatek za přijetí článku (20 637,90 Kč) 	
Dodatečné navýšení žádanou změnou rozpočtu z bodu c do bodu e (3 000,- Kč).	
f) doplňkové náklady nebo výdaje v souladu s příslušným řídicím aktem UHK, kurzové ztráty	176,54 Kč
g) Cestovné	0 Kč
Celkem (rozpočet na rok 2021 – 44 500,00 Kč)	44 500,10 Kč

Finanční prostředky (44 500,10 Kč) byly využity podle uvedeného rozpočtu.

Povinné přílohy:

- kopie publikačních výstupů
- výpis (export) z OBD – výsledky publikační činnosti podpořené projektem,
- vyúčtování dotace - „Výsledovka po účtech s pohyby“ z ekonomického informačního systému Magion

Datum: 3. 12. 2021

Poc

